

Sygn. akt *IV U 2556/13*

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 06 marca 2014 r.

Sąd Okręgowy w Rzeszowie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Elżbieta Selwa

Protokolant: st. sekr. sądowy Katarzyna Pokrzywa

po rozpoznaniu w dniu 06 marca 2014 r. w Rzeszowie

sprawy z wniosku **Z. G. działającej imieniem małoletniego D. G.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R.**

o wyrównanie renty rodzinnej

na skutek odwołania Z. G.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R.

z dnia (...)r. znak (...)

zmienia zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. z dnia (...)r. znak: (...)w ten sposób, że przyznaje rentę rodzinną dla D. G. poczynając od dnia 29.03.2013r.-

Sygn. akt IV U 2556/13

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 6 marca 2014 r.

Decyzją z dnia (...) znak (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. przyznał wnioskodawczyni Z. G. prawo do renty rodzinnej od 1 lipca 2013 r. tj. miesiąca zgłoszenia wniosku o świadczenie. Stwierdził też, że uprawnionym do renty po zmarłej matce jest D. G. urodzony (...)

Od powyższej decyzji Z. G. złożyła odwołanie domagając się wyrównania renty rodzinnej od kwietnia do czerwca 2013 r. Wnioskodawczyni wyjaśniła, że wystąpienie z wnioskiem o świadczenie po ponad trzech miesiącach od śmierci córki wynikało z błędnego poinformowania przez pracownika ZUS o konieczności uzyskania postanowienia Sądu w Ł. o ustanowieniu wnioskodawczyni prawnym opiekunem dla syna zmarłej – D. uprawnionego do świadczenia. Zaświadczenie o ustanowieniu jej opiekunem prawnym małoletniego otrzymała z Sądu dopiero 10 lipca 2013 r. i od razu niezwłocznie złożyła w organie rentowym wniosek o świadczenie. Wówczas uzyskała informacje, że do wystąpienia z wnioskiem i uzyskania prawa do renty rodzinnej wystarczające było, że wnioskodawczyni wykonuje faktyczną opiekę nad wnukiem. Żądanie zatem wyrównania renty za okres od kwietnia do czerwca 2013 r. Z. G. opiera na błędnym pouczeniu jej przez pracownika Zakładu, którego polecenia wykonywała.

W odpowiedzi na odwołanie ZUS Oddział w R. wniósł o jego odrzucenie jako złożonego po upływie miesięcznego terminu do zaskarżenia decyzji. Jednocześnie organ rentowy powołał się na treść przepisu art. 129 ust.2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS podnosząc, że postępowanie przed organem rentowym wszczyna się na podstawie

wniosku zainteresowanego zaś świadczenie wypłaca się od daty powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek a w przypadku renty rodzinnej możliwe jest przyznanie prawa do świadczenia od miesiąca, w którym nastąpiła śmierć ubezpieczonego jedynie wówczas gdy wniosek zostanie złożony w miesiącu bezpośrednio następnym. W okolicznościach niniejszej sprawy brak podstaw do uwzględnienia odwołania.

Sąd ustalił i zważył co następuje:

W dniu (...)r. zmarła R. G. matka D. urodzonego (...)r. Ojciec chłopca nie utrzymuje z nim kontaktów i nie sprawuje nad nim opieki. Przez rok wcześniej, z uwagi na swój stan zdrowia i konieczność pomocy w/w zamieszkała wraz z synem w domu swojej matki Z. G. w Ł..

5 kwietnia 2013 r. Z. G. wraz synem G. G. udali się do ZUS Oddział w R. w celu uzyskania zasiłku pogrzebowego po zmarłej. Jednocześnie zwrócili się o informacje odnośnie możliwości ubiegania się o rentę rodzinną po R. G. dla jej małoletniego syna. W ogólnej informacji od pracownika Zakładu A. S. uzyskali formularz wniosku oraz pouczenie o dokumentach koniecznych do dołączenia wraz z wnioskiem, między innymi zaświadczeniu z Sądu Rejonowego w Ł. o ustanowieniu wnioskodawczyni opiekunem prawnym dla wnuka oraz dokumentacji z zakładu pracy zmarłej o zatrudnieniu i wynagrodzeniu.

Dokumenty z zakładu pracy Z. G. otrzymała w kolejnych dniach kwietnia natomiast zaświadczenie z Sądu Rejonowego dopiero 10 lipca 2013 r. Niezwłocznie po uzyskaniu zaświadczenia, w dniu 11 lipca 2013 r. stawiła się do organu rentowego w celu złożenia wniosku o rentę rodzinną. Poinformowano ją wówczas, że mogła z takim wnioskiem wystąpić wcześniej, po śmierci córki, zaś konieczne dokumenty w postaci zaświadczenia o ustanowieniu opiekunem prawnym małoletniego wnuka uzupełnić w późniejszym okresie.

W dniu 22 lipca 2013 r. ZUS Oddział w R. rozpoznając wniosek Z. G. wydał decyzję, zaskarżoną w sprawie, którą przyznawał w/w prawo do świadczenia poczynając od miesiąca złożenia wniosku tj. lipca 2013 r.

Z. G. w miesiącach lipiec, sierpień i październik zwracała się do organu rentowego z wyjaśnieniami odnośnie wadliwego pouczenia przez pracownika organu rentowego, skutkującego opóźnieniem w wystąpieniu z wnioskiem, składała interwencje do kierownictwa Zakładu a ZUS pisemnie odpowiadał na jej stanowisko. Ostatnie pismo z 3 października 2010r. potraktowane zostało jako odwołanie od decyzji o przyznaniu prawa do renty rodzinnej i przekazane do Sądu Okręgowego w R.

(dowód: zeznania wnioskodawczyni k. 20, zeznania świadka G. G. k. 19, zeznania świadka A. S. k. 20, dokumentacja w aktach ZUS)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o powołane dowody. Jako wiarygodne uznał twierdzenia wnioskodawczyni Z. G. odnośnie okoliczności związanych z występowaniem do organu rentowego o rentę rodzinną po zmarłej córce i udzielanych przez pracownika organu pouczeń. Twierdzenia te bowiem korespondują z zeznaniami świadka G. G., który razem z wnioskodawczynią był obecny podczas wizyty w ZUS w kwietniu 2013 r. Zeznania przez nich złożone są jasne i wyczerpujące.

Świadek A. S. zatrudniona w punkcie obsługi petentów Zakładu w Oddziale w R., słuchana w toku postępowania, nie potrafiła podać istotnych dla sprawy informacji, odwoływała się do dużej liczby obsługiwanych klientów. Wskazywała jedynie, że jej zadaniem w punkcie informacji ogólnej było przekazanie odpowiedniego formularza oraz skierowanie do punktu informacji szczegółowej w zależności od rodzaju wnioskowanego świadczenia. W tym zakresie twierdzenia jej mogą być prawdziwe natomiast w kwestii czy wychodząc poza zakres swoich obowiązków świadek udzieliła wadliwego pouczenia wnioskodawczyni, Sąd w tym zakresie podzielił twierdzenia Z. G. i G. G..

Sąd czyniąc ustalenia w sprawie oparł się także na dowodach z dokumentów, których treść i forma nie budziły wątpliwości.

Jak wynika z art. 116 ust. 1 i 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS z 17 grudnia 1998 r. (t.j. Dz. U z 2009 r. Nr 153, poz. 1227) postępowanie w sprawach świadczeń wszczyna się na podstawie wniosku zainteresowanego, chyba że ustawa stanowi inaczej. Natomiast zgodnie z art. 129 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej świadczenia wypłaca się od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu. Jedynie w razie zgłoszenia wniosku o rentę rodzinną w miesiącu przypadającym bezpośrednio po miesiącu, w którym nastąpiła śmierć ubezpieczonego, rentę rodzinną wypłaca się od dnia śmierci, nie wcześniej jednak niż od dnia spełnienia warunków do renty przez uprawnionych członków rodziny.

Z przepisem tym koresponduje treść art.133 ustawy odnoszącego się do sytuacji, w których występuje ponowne ustalenie przez organ rentowy prawa do świadczeń lub ich wysokości. W takim przypadku przyznane lub podwyższone świadczenie z reguły jest także wypłacane najwcześniej od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu, a jedynie wówczas gdy odmowa lub przyznanie niższych świadczeń były następstwem błędu organu rentowego istnieje możliwość wypłaty świadczenia za okres 3 lat poprzedzających miesiąc zgłoszenia wniosku lub wydania decyzji z urzędu.

Aczkolwiek przepis ten nie odnosi się wprost do sytuacji gdy wniosek nie został złożony na skutek błędu organu rentowego ale też nie ma innego przepisu, który pozwalałby odnieść się do takiej sytuacji. Zdaniem Sądu Okręgowego zasadnym jest więc odpowiednie zastosowanie art. 133 także i wówczas gdy to na skutek niewłaściwego informowania przez ZUS i to pomimo zwrócenia się o informację osoba uprawniona do jakiegoś świadczenia nie składa wniosku uznając błędnie, że nie może się o nie ubiegać.

Zauważyć należy, że ustawa nie definiuje co należy rozumieć jako „błąd organu” przy czym odpowiedź na to pytanie udziela orzecznictwo sądów apelacyjnych. Warto w tym miejscu zacytować dwa wyroki zasługujące na aprobatę:

- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 5.08.1998r III AUa 264/98, OSA 1999/2/11 - wskazujący ,że „błędem organu rentowego jest nie tylko błąd rachunkowy, merytoryczny lub interpretacyjny, lecz jest nim także niedopełnienie wynikającego z § 3 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń (Dz. U. Nr 10, poz. 49 ze zm.) obowiązku informowania o warunkach i dowodach wymaganych do uzyskania świadczeń emerytalno-rentowych oraz do udzielania pomocy przy ubieganiu się o te świadczenia” .
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 1995.02.22 , III AUr 61/95, OSA 1995/5/45 - stanowiący ,że „zaniechanie przez organ rentowy poinformowania zainteresowanego o możliwości ubiegania się o emeryturę w sytuacji, gdy uprawnienie do tego świadczenia wynika z dokumentów zgromadzonych w sprawie o podwyższenie renty inwalidzkiej - stanowi błąd organu rentowego, o jakim mowa w art. 101 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników (Dz. U. nr 40, poz. 267 z późn. zm.) - i skutkuje przyznaniem emerytury za 3 lata wstecz od miesiąca, w którym wypłynął wniosek o ponowne rozpatrzenie uprawnień” .

Ważkie znaczenie ma również wyrok Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z 7 lutego 2013 r. III AUa 1146/12 Lex nr 1283070 stwierdzający, że określenie "błąd organu rentowego" obejmuje sytuacje, w których organ rentowy miał podstawy do przyznania świadczenia, lecz z przyczyn leżących po jego stronie tego nie uczynił.

Kwestię obowiązków ciążyących na organie rentowym i pozycji organu wobec ubezpieczonych w sposób jasny i przekonujący wyjaśnił też Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 20.10.2004r III UK 111/04 OSNP 2005/8/115. Z uzasadnienia tego wyroku wynika jednoznacznie ,że „w postępowaniu w sprawach o świadczenia emerytalno-rentowe organy rentowe obowiązane są w szczególności także do należytego i wyczerpującego informowania stron o okolicznościach faktycznych i prawnych, które mogą mieć wpływ na ustalenie ich praw i obowiązków będących przedmiotem postępowania administracyjnego. Organy czuwają nad tym, aby strony i inne osoby uczestniczące w postępowaniu nie poniosły szkody z powodu niezajomości prawa, i w tym celu udzielają im niezbędnych wyjaśnień i wskazówek (art. 9 k.p.a.). Zakład Ubezpieczeń Społecznych jest bowiem państwową jednostką organizacyjną (obejmującą centralę i terenowe jednostki organizacyjne), która w zakresie prowadzonej działalności, w tym w

szczególności także w zakresie realizacji przepisów o ubezpieczeniach społecznych, posiada status prawny organu administracji publicznej (art. 66 ust. 1 i ust. 4, art. 67 ust. 1 oraz art. 68 ust. 1 pkt 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych). Wynika stąd, że na gruncie polskiego porządku prawnego (zarówno w świetle regulacji prawnej obowiązującej do dnia 31 grudnia 1998 r., jak i regulacji prawnej obowiązującej począwszy od dnia 1 stycznia 1999 r. i aktualnie nadal) Zakład Ubezpieczeń Społecznych i podległe mu jednostki organizacyjne, które właściwe są w sprawach ustalania uprawnień do świadczeń z ubezpieczenia społecznego oraz do wypłacania tych świadczeń (organy rentowe), w postępowaniu w sprawach emerytalno-rentowych posiadają nie tylko status prawny przeciwnika ubezpieczonego, który ubiega się o określone świadczenia, ale zarazem także status prawny organu władzy publicznej, który sprawuje powierzone mu kompetencje zarówno w celu zapewnienia prawidłowego ustalania i realizacji prawnie gwarantowanych świadczeń emerytalno-rentowych na rzecz ubezpieczonych, jak i w celu czuwania nad właściwym dysponowaniem funduszami publicznymi przeznaczonymi na realizację tych świadczeń. To właśnie z tej przyczyny na organach rentowych (tak jak na organach administracji publicznej) spoczywa obowiązek prawny dbałości nie tylko o realizację interesu publicznego, lecz również słuszych interesów ubezpieczonych i w tym celu udzielania stronom (ubezpieczonym) wszelkich niezbędnych informacji, które mogą mieć wpływ na ustalenie ich praw i obowiązków będących przedmiotem postępowania emerytalno-rentowego oraz czuwania nad tym, aby strony tego postępowania nie poniosły szkody z powodu niezajomości prawa”. Obowiązek ZUS działania na korzyść ubezpieczonych podkreślił też Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 15.02.2006r. (II UZP 16/05 , OSNP 2006/15-16/244).

Nie sposób też pominąć, że aczkolwiek brzmienie powołanego art. 129 ust. 1 wskazuje, iż co do zasady możliwość uzyskania wypłaty świadczenia następuje z chwilą złożenia wniosku, to jednak zasadne jest też przyznanie tego świadczenia od daty sprzed złożenia wniosku właśnie ze względu na cel renty rodzinnej, jakim jest zapewnienie uprawnionym środków utrzymania już od dnia śmierci żywiciela.

Powoływane w cytowanym orzeczeniu przepisy art. 8 i 9 kpa oraz § 3 rozporządzenia w sprawie postępowania o świadczenie emerytalno-rentowe... istotnie nakładają na ZUS jako organ z kręgu administracji publicznej obowiązek pogłębiania zaufania obywateli do organów państwa, podnoszenie świadomości i kultury prawnej obywateli, należytego informowania o przysługujących prawach, udzielania pomocy i czuwania nad tym aby strony nie poniosły szkody z powodu niezajomości prawa.

Jak zostało ustalone w toku postępowania, na skutek błędnej informacji pochodzącej od pracownika organu rentowego Z. G. wystąpiła z wnioskiem o prawo do renty rodzinnej po upływie trzech miesięcy od daty kiedy faktycznie mogła o to świadczenie wnioskować. Zgodnie bowiem z art. 8 rozporządzenia ministra Pracy i Polityki Społecznej z 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenie emerytalno-rentowe jeżeli przedstawiciel ustawowy lub opiekun prawny nie zgłasza wniosku o świadczenie, wniosek o świadczenie może zgłosić w imieniu zainteresowanego osoba sprawująca nad nim faktyczną opiekę. W takich przypadkach organ rentowy sporządza adnotację w aktach sprawy. okoliczność sprawowania faktycznej opieki potwierdza wówczas oświadczenie zainteresowanego, które może być złożone pisemnie lub ustnie do protokołu stanowiąc środek dowodowy w tej kwestii - § 19 rozporządzenia.

Powyższą sytuację polegającą na wadliwym pouczeniu przez organ rentowy, w ocenie Sądu Okręgowego, należy niewątpliwie przyjąć jako zaniedbanie organu i należy je potraktować jako błąd w następstwie, którego wnioskodawczyni nie została przyznane należne jej świadczenie od daty śmierci córki. Nie ulega żadnej wątpliwości, że Z. G. już w kwietniu 2013r. szukał informacji służących uzyskaniu prawa do renty rodzinnej i gdyby została należycie poinformowana już wówczas złożyłaby stosowny albowiem w tej dacie dysponowała też wszystkimi innymi wymaganymi dokumentami z zakładu pracy córki ora aktami stanu cywilnego. Po złożeniu takiego wniosku ewentualne braki w postaci zaświadczenia Sądu o ustanowieniu opiekunem prawnym dla wnuka mogłyby być uzupełniane w trakcie postępowania przed organem rentowym. Na skutek błędnych informacji pracownika ZUS Z. G. odstąpiła wtedy od złożenia wniosku a złożyła go dopiero w lipcu 2013r. Zatem spehiona jest dyspozycja wynikająca z treści art. 133 ust. 1 pkt. 2 ustawy emerytalno-rentowej i słusznie wnioskodawczyni domaga się wypłacenia przysługującego jej świadczenia od daty śmierci jej córki R. G..

Mając na uwadze powyższe okoliczności i treść powołanych przepisów oraz na podstawie art. 477¹⁴§ 2 kpc orzeczono jak w wyroku.